

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آینه معرفت

(فصلنامه علمی - پژوهشی فلسفه و کلام اسلامی)

سال چهاردهم، شماره ۳۹ / تابستان ۱۳۹۳

صاحب امتیاز:

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده الهیات و ادیان

مدیر مسئول:

دکتر حسن سعیدی

سر دبیر:

دکتر محمدعلی شیخ

مدیر داخلی:

دکتر زکریا بهارنژاد

اعضای هیئت تحریریه به ترتیب الفبا:

دکتر محمد ابراهیمی ورکیانی (استادیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر سیدعلی اکبر افجه‌ای (استاد دانشگاه علامه طباطبائی)، دکتر رضا اکبریان (استاد دانشگاه تربیت مدرس)، دکتر محسن جوادی (دانشیار دانشگاه قم)، آیت‌الله دکتر سیدحسن سعادت مصطفوی (دانشیار دانشگاه امام صادق)، دکتر حسن سعیدی (دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر محمدعلی شیخ (استاد دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر منوچهر صانعی (استاد دانشگاه شهید بهشتی) دکتر قربان علمی (دانشیار دانشگاه تهران)

همکاران علمی این شماره به ترتیب الفبا:

دکتر محمد ابراهیمی ورکیانی، دکتر محمد مهدی باباپورگل افشانی، دکتر زکریا بهارنژاد، دکتر عین الله خادمی، دکتر مریم سالم، دکتر میثم سفیدخوش، دکتر سیدمحمد اسماعیل سیدهاشمی، دکتر محمدجواد شمس، دکتر مصطفی محقق داماد، دکتر اصغر واعظی

مترجم چکیده‌ها:

دکتر محمد رضا عنانی سراب

ویراستار:

فروغ کاظمی

صفحه آرا:

مریم میرزایی

نشانی: تهران، اوین، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده الهیات و ادیان، دفتر مجله کد پستی: ۱۹۸۳۹۶۳۱۱۳

www.sbu.ac.ir/maaref/ayenehmarefat
E-Mail: ayenehmarefat@sbu.ac.ir

تلفکس: ۲۲۴۳۱۷۸۵ تلفن: ۲۹۹۰۲۵۲۷
چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه شهید بهشتی

در تاریخ ۹۱/۱۰/۲۵ طی نامه ۲۰۵۱۳۹/۳/۱۸ رتبه علمی پژوهشی فصلنامه آینه معرفت توسط کمیسیون نشریات وزارت علوم و تحقیقات و فناوری تمدید اعتبار شده است.

فصلنامه آینه معرفت در سایت زیر به طور تمام متن قابل بازیابی است:

www.ISC.gov.ir

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام

سال نشر: ۱۳۹۳

توجه: مسئولیت مطالب و نظریات مطرح شده در مقاله‌های این فصلنامه بر عهده نویسندگان آن است و چاپ آنها به معنای تأیید آنها نیست.

راهنمای نگارش مقالات

از نویسندگان محترم تقاضا می‌شود از ارسال مقالاتی که مطابق شیوه‌نامه نیست، خودداری فرمایند؛ صرفاً مقالاتی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند که مطابق شیوه‌نامه نگاشته شده باشند.

۱. مشخصات نویسنده: نام و نام‌خانوادگی، مرتبه علمی و سازمان متبوع صاحب اثر (مؤلف / مترجم)، نشانی دقیق پستی و الکترونیکی و تلفن تماس در پایان مقاله آورده شود.
۲. تصمیم‌گیری در مورد چاپ مقاله‌ها توسط هیئت تحریریه و دو داور متخصص صورت می‌پذیرد.
۳. مقاله در نشریه دیگر چاپ نشده یا همزمان برای سایر مجلات ارسال نشده باشد.
۴. مقالات دانشجویان در مقطع تحصیلات تکمیلی در صورتی برای داوری ارسال خواهد شد که نام استاد راهنما نیز ذکر شده باشد.
۵. موضوع مقالات: مقاله‌های ارسالی مرتبط با زمینه‌های تخصصی فلسفه و کلام اسلامی به یکی از سه زبان فارسی، انگلیسی و عربی پذیرفته می‌شود.
۶. اجزای مقاله: عنوان مقاله، چکیده فارسی و انگلیسی، کلید واژه‌ها، مقدمه، متن، نتیجه، ارجاعات توضیحی، منابع.
۷. در تدوین مقاله فقط از یک روی کاغذ (A4) - با کادر مجله (راست، چپ و پایین ۴/۵ سانتیمتر و بالا ۶ سانتیمتر) و قلم زر ۱۳، حداکثر ۲۵ صفحه - استفاده شود.
۸. دو نسخه از مقاله به همراه سی‌دی آن ارسال شود.
۹. نسخه اصلی مقاله ترجمه شده به همراه مشخصات کامل کتابشناسی آن ارسال شود.
۱۰. معادل اصطلاحات و اعلام بلافاصله پس از اصطلاح یا نام در داخل پرانتز آورده شود.
۱۱. اعلام ناآشنا اعراب گذاری شود.
۱۲. منبع تبدیل سال‌ها از هجری به میلادی یا بالعکس: وستنفلد، فردیناند و ادوارد ماہلر، تقویم تطبیقی هزار و پانصد ساله هجری قمری و میلادی، مقدمه و تجدیدنظر از حکیم‌الدین قریشی، تهران، فرهنگسرای نیاوران، ۱۳۶۰.
۱۳. در پایان مقاله، نخست ارجاعات توضیحی آورده می‌شود که صرفاً شامل توضیحات ضروری است نه ارجاع به منابع.
۱۴. شیوه ارجاع به منابع: به جای ذکر منابع در زیرنویس یا پایان مقاله، در پایان هر نقل قول مستقیم یا غیرمستقیم مراجع مربوط، به این شکل داخل پرانتز قرار داده شود: (نام‌خانوادگی مؤلف، صفحه). چنانچه بیش از یک اثر از مؤلف ذکر شود، منبع به این شکل ارائه گردد: (نام خانوادگی مؤلف، عنوان مقاله یا کتاب، صفحه).

۱۵. فهرست الفبایی منابع (فارسی و غیرفارسی جدا):

- کتاب:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، عنوان کتاب، شماره جلد، نام مترجم یا مصحح و غیره، محل نشر، نام ناشر، سال نشر.

- مقاله:

الف) چاپ شده در مجموعه یا دایرةالمعارف:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، عنوان مجموعه یا دایرةالمعارف، اهتمام کننده، محل نشر، نام ناشر، سال نشر، صفحه‌ها.

ب) چاپ شده در مجلات:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام مجله، دوره یا جلد، شماره (فصل / ماه و سال)، صفحه‌ها.

ج) چاپ شده در روزنامه:

نام خانوادگی، نام (نویسنده)، «عنوان مقاله»، نام مترجم، نام روزنامه، شماره (روز و ماه و سال)، صفحه.

- سند:

نام سازمانی که سند در آنجا نگهداری می‌شود، شماره پرونده، شماره سند.

۱۶. مقالات ارسالی بازپس فرستاده نمی‌شود.

لطفاً میزان تحصیلات، رتبه و پایه علمی، محل کار دانشگاهی، شماره تلفن منزل و محل کار، تلفن همراه، نشانی، شماره کد یا صندوق پستی و پست الکترونیک خود را در برگه‌ای مجزا همراه مقاله ارسال نمایید.

فهرست مطالب

۷	فراخردی دین در نگاه صدرالمتألهین شیرازی، ابراهیم نوئی	
۸	نظریه اخلاقی ملاصدرا، حسین اترک	
۹	مبناگرایی فلسفه اسلامی در باب گزاره‌ها؛ پاسخ به برخی شبهات، حسن عبدی- رضا باذلی	
۱۰	روش کلام نقلی از دیدگاه سید بن طاوس، مهدی کریمی- رضا برنجکار	
۱۱	تمايزات مبنايي دیدگاه شیعه امامیه با دیدگاه‌های فرجام‌گرایانه متأخر، سیده مونا علوی معینی، مهناز امیرخانی	
۱۲	ارزیابی راه‌حل‌های اندیشمندان اسلامی در مواجهه با تراحم تکالیف اخلاقی، عین‌اله خادمی- علی حیدری- کبری عباسی‌کیا	
۱۳	نقد و بررسی رویکرد صامت‌انگاران به متن، ولی‌الله نصیری- رحیم دهقان سیمکانی- قاسم پورحسن	
	<i>Metaphysical Nature of Religion From Mullā Sadrā's Viewpoint, Ebrahim Noei</i>	17
	<i>Mulla Sadra's Ethical Theory, Hossein Atrak</i>	18
	<i>Foundationalism in Islamic Philosophy Pertaining to Propositions: Answers to some Contentions, Hassan Abdi- Reza Bazeli</i>	19
	<i>Method of "Revealed Theology" from the Viewpoint of Sayed ibn Tavos, Mehdi Karimi- Reza Berenjkar</i>	20
	<i>Fundamental Distinctions between Imamiyyah Shi'a and Recent Eschatological Views, Seyede Mona Alavi Moeeni - Mahnaz Amirkhani</i>	21
	<i>Assessing the Solutions Provided by Islamic Scholars in Reaction to Conflicting Moral Imperatives, Enolah Khademi- Ali Heydari- Kobra Abasikia</i>	22
	<i>Survey and Critique of the Silence Approach to Text, Valiolah Nasiri- Rahim Dehghan Simkani- Ghasem Pourhassan</i>	24

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، تابستان ۹۳

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University

فراخردی دین در نگاه صدرالمآلهین شیرازی

ابراهیم نونی *

چکیده

یکی از مباحث مهم در دین پژوهی، سخن از وجود یا نبود گزاره‌های فراخرد در دین است. نوشته‌های صدرالمآلهین شیرازی آکنده از توجهات وی به این مسئله است. او ضمن اینکه به تفصیل از جایگاه عقل و نقش آن در ساحت دین سخن می‌گوید، از مراتب نازلی از عقل که توانایی ادراک دین را ندارد و نیز موانع فعلیت یافتن ادراک عقلی و شرایط به فعلیت رسیدن این ادراک هم گفتگو می‌کند. او با کسانی که به مبالغه در نقش عقل در دین روی می‌آورند و وجود گزاره‌های فراخرد در دین را نفی می‌کنند (معتزله) مقابله می‌کند و به تفصیل از وجود برخی گزاره‌های فراخرد در دین پرده برمی‌دارد و البته در این میان با افراط کسانی چون باطنیه هم به رویارویی برمی‌خیزد. نوشتار پیش رو می‌کوشد دیدگاه صدرالمآلهین شیرازی در باب فراخردی دین را در قالب مباحث فوق مورد کاوش قرار دهد.

کلید واژه‌ها: دین، فراخردی دین، صدرالمآلهین شیرازی، معتزله، باطنیه

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، تابستان ۹۳

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University

نظریه اخلاقی ملاصدرا

حسین اترک *

چکیده

نظریه‌های اخلاقی معمولاً به سه گروه نظریه‌های فضیلت‌گرایی، نتیجه‌گرایی و وظیفه‌گرایی تقسیم می‌شوند. نظریات اخلاقی اغلب فیلسوفان اسلامی را می‌توان جزء نظریه‌های فضیلت‌گرا دانست. ملاصدرا یکی از بزرگ‌ترین فیلسوفان اسلامی است، که فلسفه او از جهات مختلف دارای نوآوری است، پس شایسته است که نظریه اخلاقی او به‌طور منسجم تحقیق و بررسی گردد. این مقاله به این مهم می‌پردازد. ملاصدرا به عنوان یک فیلسوف فضیلت‌گرای اخلاقی، نظریه اخلاقی‌اش را با بحث از سعادت آغاز می‌کند. او بر اساس مبنای فلسفی‌اش، اصل وجود، شعور و ادراک وجود را سعادت می‌شمارد. هر موجود بر اساس مرتبه وجودی‌اش از سعادت متناسب برخوردار است. وی در بیانی کلی سعادت را نیل هر موجودی به کمال وجودی مختص خویش تعریف می‌کند که این کمال وجودی با مقتضای ذاتی او مطابق است. از نظر ملاصدرا سعادت حقیقی انسان در حکمت نظری و علم به حقایق اشیا و مشاهده موجودات مجرد عقلی و ذوات نورانی و اتصال و بلکه اتحاد با عقل فعال و بالاتر از همه ادراک ذات باری تعالی و لقای اوست. اما نیل به این سعادت عقلی بدون سعادت بدنی که همانا تهذیب نفس، تطهیر باطن، کنترل قوای غضبی و شهوی توسط قوه عقلی و نیل به ملکه عدالت ممکن نیست. ملاصدرا معتقد به قاعده اعتدال ارسطویی است و همه فضایل اخلاقی را در حد وسط میان دو طرف افراط و تفریط قرار می‌دهد. وی مانند اغلب علمای اخلاق اسلامی معتقد به چهار فضیلت اصلی و هشت رذیلت اصلی مقابل است.

کلید واژه‌ها: ملاصدرا، فضیلت‌گرایی اخلاقی، سعادت، فضیلت، حکمت، عدالت، اعتدال.

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، تابستان ۹۳

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University

مبناگرایی فلسفه اسلامی در باب گزاره‌ها؛ پاسخ به برخی شبهات

حسن عبدی*
رضا باذلی**

چکیده

اغلب حکمای مسلمان در هر دو حوزه تصورات و تصدیقات، معتقد به قرائت خاصی از مبناگرایی هستند. در مبناگرایی اسلامی در باب گزاره‌ها، معارف تصدیقی به بدیهی و نظری تقسیم می‌شوند. بدیهیات بی‌نیاز از دیگر معلومات هستند؛ اما نظریات در ماده و صورت مبتنی بر بدیهیات بوده و سرانجام باید به آنها منتهی شوند. ابتدای نظریات بر بدیهیات در تصدیقات تنها از راه برهان شکل می‌گیرد. مبناگرایی در حوزه گزاره‌ها به خصوص در این اواخر با چالش‌های جدی و فراوانی مواجه شده است. پرسش اصلی مقاله این است که آیا می‌توان به شبهات مطرح شده در این باب پاسخ داد و آنها را دفع کرد. روش تجزیه و تحلیل مطالب، روش عقلی، فلسفی و تحلیلی است. به نظر می‌رسد بیشتر شبهات یا دست کم برخی از آنها بر اثر عدم درک صحیح و عمیق مبناگرایی اسلامی مطرح شده است. به نظر می‌آید مبناگرایی اسلامی با تکیه بر فلسفه اسلامی از چنان استحکام و ظرفیتی برخوردار است که توان پاسخگویی به انتقادات وارد شده را داراست.

کلید واژه‌ها: مبناگرایی، مبناگرایی اسلامی در حوزه گزاره‌ها، گزاره‌های پایه، شبهات مبناگرایی.

* دکتری فلسفه و محقق حوزه علمی قم

** کارشناس ارشد فلسفه دین، دانشگاه باقرالعلوم (علیه السلام)

rezabazeli@gmail.com

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، تابستان ۹۳

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University

روش کلام نقلی از دیدگاه سید بن طاوس

مهدی کریمی*
رضا برنجکار**

چکیده

ربط و نسبت بین کلام و حدیث در علم «کلام نقلی» مورد دقت و کاوش قرار می‌گیرد. روش‌شناسی علم کلام به طور عام و کلام نقلی به طور خاص از مباحث نوینی است که در آثار اندکی بدان پرداخته شده است. اهمیت پژوهش‌های روشی، آنگاه دانسته می‌شود که به مهم‌ترین دستاورد آنها یعنی «کشف طریق استنباط و اصول آن»، توجه کافی شود. نزد سید بن طاوس نقل مهم‌ترین منبع دین‌شناسی است. او به عنوان محدثی کم‌نظیر مباحث اعتقادی را بیشتر بر اساس ادله نقلی بررسی کرده است و در این زمینه نیز از روش‌های استنادی و استنباطی خاصی مانند توجه به اصول لفظی، اعتبار مضمونی نه رجالی، فهم ترکیبی قرآن و حدیث، تأویل مخالف قطعی دین و... بهره می‌گیرد. در نوشتار حاضر دو رکن اصلی کلام نقلی یعنی روش استناد به حدیث اعتقادی و روش فهم الحدیث در اندیشه سید بن طاوس بیان گردیده و سپس به نمونه‌های کاربردی ادله نقلی در علم کلام اشاره شده است. کلیدواژه‌ها: سید بن طاوس، کلام نقلی، روش استنباطی، حدیث اعتقادی.

* عضو هیئت علمی جامعه المصطفی العالمیه (دانشگاه بین‌المللی المصطفی(ع)) karimi.m2 @ gmail.com

** عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

(مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری با عنوان «نقش حدیث در استنباط کلامی حله» به راهنمایی دکتر رضا برنجکار است)

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، تابستان ۹۳

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University

تمایزات مبنایی دیدگاه شیعه امامیه با دیدگاه‌های فرجام‌گرایانه متأخر

سیده مونا علوی معینی*
مهناز امیرخانی**

چکیده

امروزه جهان با شتاب به سمت آینده پیش می‌رود و فرجام جهان، هر انسان متفکری را به اندیشیدن وامی‌دارد. حاصل این تفکرات ایجاد دیدگاه‌های فرجام‌گرایانه متعددی بوده است که برخی از آنها در میان اندیشه‌ورزان معاصر غربی شکل گرفته است. البته در ادیان مختلف الهی و غیرالهی نیز از دیرباز نظراتی در زمینه پایان این جهان وجود داشته است. این پژوهش بر آن است تا مقایسه‌ای در زمینه مبنایی هر یک از این دیدگاه‌ها انجام دهد. در همین خصوص، ابتدا مهم‌ترین دیدگاه‌های اندیشه‌ورزان معاصر غربی از جمله مک‌لوهان (دهکده جهانی)، هانتینگتون (برخورد تمدن‌ها)، تافلر (موج سوم) و فوکویاما (پایان تاریخ) بیان شده است. در میان ادیان نیز، دیدگاه اسلام به‌ویژه تفکر شیعه امامیه مورد نظر قرار گرفته است. پس از بررسی دیدگاه‌ها، تمایزات مبنایی آنها بدین شرح به دست آمد: دیدگاه اندیشه‌ورزان معاصر غربی بر مبنای اومانیزم، لیبرالیسم، سکولاریسم و اباحه‌گری شکل گرفته است و در مقابل دیدگاه شیعه امامیه بر مبنای توحیدی و خدامحورانه تأکید دارد.

کلید واژه‌ها: فرجام‌گرایی، دهکده جهانی، برخورد تمدن‌ها، موج سوم، پایان تاریخ، شیعه امامیه.

monaalavimoeini@gmail.com

* کارشناس ارشد الهیات - فلسفه و کلام اسلامی از دانشگاه الزهراء (س)

** عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء (س) (استاد راهنما)

تاریخ پذیرش: ۹۳/۵/۱۳

تاریخ دریافت: ۹۲/۱۱/۲۷

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت

دانشگاه شهید بهشتی، تابستان ۹۳

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University

ارزیابی راه‌حل‌های اندیشمندان اسلامی در مواجهه با تراحم تکالیف اخلاقی

عین‌اله خادمی*

علی حیدری**

کبری عباسی***

چکیده

مسئله نسبی بودن یا مطلق بودن گزاره‌های اخلاقی از مهم‌ترین مسائل مطرح در فلسفه اخلاق است که پذیرش هر کدام از این دو مبنا پیامدهایی تأثیرگذار بر نظام‌سازی اخلاقی دارد. یکی از موارد زمینه‌ساز نسبی‌گرایی اخلاقی، مسئله تراحم تکالیف است. با توجه به اینکه تکالیف اخلاقی ناظر به عمل و رفتار انسان است، به دلیل پیچیدگی شرایط اجتماعی وقوع تعارض یا تراحم بین تکالیف در ظرف عمل ممکن است. در پژوهش حاضر، با پذیرش مطلق بودن گزاره‌های اخلاقی، برخی از راه‌های رایج حل تراحم از دیدگاه اندیشمندان اسلامی بررسی شد. راه‌حل پیشنهادی این است که باید بین فلسفه اخلاق به عنوان یک علم دارای مسائل و روش و قلمرو مشخص و جامعه‌شناسی اخلاق به عنوان علم دیگر با روشی مختص به خود، تفکیک قائل شویم. مسئله مطلق یا نسبی بودن گزاره‌های اخلاقی به فلسفه اخلاق و مسئله تعارض تکالیف به حوزه جامعه‌شناسی اخلاق مرتبط است. پس نباید با اتکا به تراحم تکالیف در ظرف عمل، نسبی بودن گزاره‌های اخلاقی را نتیجه گرفت، اما برای حل تراحم تکالیف در مقام جامعه‌شناسی اخلاق می‌توان با تکیه بر بررسی نتایج و پیامدهای عمل اخلاقی، با ترجیح اهم بر مهم و روش‌های دیگر اقدام کرد. نکته مهم این است که مکتبی در فلسفه اخلاق می‌تواند در حل تعارضات اخلاقی توفیق یابد که به الزام و نتیجه یا وظیفه و غایت، توأمان بها دهد و فلسفه اخلاق با رویکرد اسلامی از چنین ظرفیتی برخوردار است.

کلیدواژه‌ها: اخلاق، نسبییت، مطلق‌گرایی، تراحم تکالیف.

e_khademi@ymail.com

heydarisibron@gmail.com

kobraabasi@gmail.com

* عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی تهران

** دانشجوی دکتری فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی تهران

*** کارشناس ارشد فلسفه و حکمت اسلامی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی تهران

تاریخ پذیرش: ۹۳/۸/۴

تاریخ دریافت: ۹۳/۲/۳۱

فصلنامه فلسفه و کلام اسلامی آینه معرفت
دانشگاه شهید بهشتی، تابستان ۹۳

Research Journal of Islamic Philosophy and
Theology of Shahid Beheshti University

نقد و بررسی رویکرد صامت‌انگاران به متن

ولی‌الله نصیری*
رحیم دهقان سیمکانی**
قاسم پورحسن***

چکیده

جان مایه نظریه قبض و بسط تنویریک شریعت، «صامت دانستن متن» و فاهمه محوری در امر تفسیر است و ستون اصلی تز صامت بودن متن نیز بر «مصرف‌کننده مطلق بودن معرفت دینی» استوار است. سروش در باب اینکه «معنای متن از کجاست؟» نگرش مخاطب محوری داشته و همچون گادامر و دریدا معتقد است معنای متن همان فهم مخاطب و مفسر یا ظهوری است که در جریان پرسش و پاسخ، برای خوانندگان و مخاطبان حاصل می‌شود و البته وابسته به آنهاست. این سخن مشکلات زیادی از جمله نسبی‌گرایی، نقض غرض در ارسال رسل و انزال کتب، نفی امکان حصول معرفت و ... را در پی خواهد داشت. این مقاله با نگاهی به مباحث هرمنوتیک، این عنصر کلیدی یعنی «صامت بودن متن دینی» که بنیان و اساس تنویری قبض و بسط است مورد تبیین و بررسی قرار داده است. کلید واژه‌ها: متن، معنا، صامت بودن، نسبی‌گرایی، ذهن‌گرایی، هرمنوتیک.

vh.nasiri@yahoo.com

* دانشجوی دکتری دین پژوهی دانشگاه ادیان و مذاهب قم (مسئول مقاله)

** دانشجوی دکتری دین پژوهی و پژوهشگر پژوهشگاه جامعه المصطفی

*** عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

تاریخ پذیرش: ۹۳/۸/۷

تاریخ دریافت: ۹۲/۸/۱۳

(Research Journal of Islamic Philosophy and Theology)
No. 39/ Vol. 14/ Summer 2014

Proprietor

Shahid Beheshti University
Faculty of Theology and Religious Studies

Director

Hassan Saeidi, PhD

Editor-in- chief

Mohammad Ali Sheykh, PhD

Executive Manager

Zakaria Baharnezhad, PhD

Advisory Panel

*Seyyed Ali Akbar Afjei, PhD; Reza Akbarian, PhD; Mohammad Ebrahimi V., PhD;
Ghorban Elmi, PhD; Mohsen Javadi, PhD; Hassan Saeidi, PhD; Manoochehr Sanei,
PhD; Mohammad Ali Sheykh, PhD*

Reviewers

*Mohammad Mahdi Babapour Golafshani, PhD; Mohammad Zakaria Baharnezhad, PhD;
Mohammad Ebrahimi V., PhD; Einollah Khademi, PhD; Mostafa Mohagg Damad, PhD;
Maryam Salem, PhD; Misam sefidkhosh, PhD; Seyyed Mohammad Esmaeil Seyyed
Hashemi, PhD; Mohammadjavad Shams, PhD; Asghar Vaezi, PhD*

Translator

Mohammad Reza Anani Sarab, PhD

Executive Editor

Forough Kazemi

Typesetter

Maryam Mirzaie

Address

*"Ayeneh Ma'refat" Office ,Faculty of Theology and Religious Studies,
Shahid Beheshti University, Evin, Tehran*

Postal Code

1983963113

www.sbu.ac.ir/maaref/ayenehmarefat

E-Mail:ayenehmarefat@sbu.ac.ir

Tel.Fax :+98-21-22431785 **Tel**:+98-21-29902527

Print & Binding: *Shahid Beheshti University Printing House*

Note: *The published articles are not the view points of the Quarterly .*

Ayneh Ma'refat is available in following Web Sites in fulltext form

www.ISC.gov.ir
www.SID.ir
www.magiran.com
www.noormags.com
www.srlst.com

Printed in :1393

ABSTRACTS

<i>Metaphysical Nature of Religion From Mullā Sadrā's Viewpoint, Ebrahim Noei</i>	17
<i>Mulla Sadra's Ethical Theory, Hossein Atrak</i>	18
<i>Foundationalism in Islamic Philosophy Pertaining to Propositions: Answers to some Contentions, Hassan Abdi- Reza Bazeli</i>	19
<i>Method of "Revealed Theology" from the Viewpoint of Sayed ibn Tavos, Mehdi Karimi- Reza Berenjkari</i>	20
<i>Fundamental Distinctions between Imamiyyah Shi'a and Recent Eschatological Views, Seyede Mona Alavi Moeeni - Mahnaz Amirkhani</i>	21
<i>Assessing the Solutions Provided by Islamic Scholars in Reaction to Conflicting Moral Imperatives, Enolah Khademi- Ali Heydari- Kobra Abasikia</i>	22
<i>Survey and Critique of the Silence Approach to Text, Valiollah Nasiri- Rahim Dehghan Simkani- Ghasem Pourhassan</i>	24

۷	فراخردی دین در نگاه صدرالمتألهین شیرازی، ابراهیم نوئی
۸	نظریه اخلاقی ملاصدرا، حسین اترک
۹	مبناگرایی فلسفه اسلامی در باب گزاره‌ها؛ پاسخ به برخی شبهات، حسن عبدی - رضا باذلی
۱۰	روش کلام نقلی از دیدگاه سید بن طاوس، مهدی کریمی - رضا برنجکار
۱۱	تمايزات مبنايي دیدگاه شیعه امامیه با دیدگاه‌های فرجام‌گرایانه متأخر، سیده مونا علوی معینی، مهناز امیرخانی
۱۲	ارزیابی راه‌حل‌های اندیشمندان اسلامی در مواجهه با تراحم تکالیف اخلاقی، عین‌اله خادمی - علی حیدری - کبری عباسی کیا
۱۳	نقد و بررسی رویکرد صامت‌انگاران به متن، ولی‌الله نصیری - رحیم دهقان سیمکانی - قاسم پورحسن

Metaphysical Nature of Religion From Mullā Sadrā's Viewpoint

Ebrahim Noei*

Abstract

The existence or non-existence of metaphysical statements in religion constitutes an important issue in religious studies. Mullā Sadrā's writings are replete with attention to this issue. While he elaborates the status and role of the intellect in the realm of religion, he speaks of both the lower levels of the intellect that fail to comprehend religion and the obstacles in the path of intellectual perception of religion as well as the circumstances under which this form of perception becomes actualized. He challenges the ideas of those who go to extremes in holding that the intellect plays a crucial role in religion and refute the existence of metaphysical statements in religion (Mu'tazilite). In a detailed discussion, he also reveals some metaphysical statements, but at the same time, challenges and disagrees strongly with the ideas of some individuals like esotericists who go to extremes in their theological ideas. The present paper seeks to explore Mullā Sadrā's views on the metaphysical statements of religion.

Key Terms: *intellect, religion, metaphysical nature of religion, Mullā Sadrā*

* Shahid Beheshti University

Ebrahim.noei@yahoo.com

Mulla Sadra's Ethical Theory

Hossein Atrak*

Abstract

Ethical theories are often divided into three groups: Virtue theories, Teleology and Deontology. The Ethical theories of the majority of Islamic philosophers can be considered as Virtue Ethics. Mulla Sadra is one of the greatest Islamic philosophers so it is of prime importance to examine his ethical theory coherently. To this end, the present paper starts with this proposition that Mulla Sadra's ethical theory is a version of virtue ethics. He begins his ethical theory with the happiness (eudemonia) concept. On his own philosophical groundwork, Mulla Sadra, considers being and its perception as happiness. The felicity of each being depends on its level of existence. In broad terms, he defines happiness as the achievement of ontological perfection by each being consistent with its intrinsic demands. From Mulla Sadra's point of view, real happiness for human beings is theoretical wisdom, knowledge of facts, observation of ideas and rational luminous beings and alliance with active intellect, but above all the perception of Divine existence and His meeting. But the achievement of this rational happiness is impossible without body happiness defined as self-purification, inner catharsis, control of animal forces by intellectual faculty and being attributed by the property of justice. He accept Aristotelian moderation rule which puts every virtue between two extremes: excess and defect. Mulla Sadra, similar to most Islamic philosophers, believes in the four principal virtues and the eight principal vices.

Key Terms: *Mulla Sadra, virtue ethics, happiness, virtue, wisdom, moderation, justice.*

* University of Zanjan

atrakhossein@gmail.com

Foundationalism in Islamic Philosophy Pertaining to Propositions: Answers to some Contentions

Hassan Abdi*

Reza Bazeli**

Abstract

Most of Moslem philosophers believe in foundationalism in the realm of ideas as well as propositions. In Islamic foundationalism pertaining to propositions, they are divided into two main kinds: obvious and theoretical. The obvious ones are the propositions which do not need inferential reasoning; while, the theoretical ones are based on the obvious ones and should ultimately lead to them. The only way of justifying theoretical propositions is the proof (Borhan). Lately, foundationalism has faced several challenges. The present paper is an attempt to inquire whether these challenges can be taken up by providing convincing answers. The method adopted in this paper is philosophical reasoning and analysis. The conclusion is that Islamic philosophy is of such a capacity and integrity which can take up these challenges in an appropriate way.

Key Terms: *foundationalism, Islamic foundationalism, obvious propositions, theoretical propositions.*

* Qom Seminary

** Bagherololum University

rezabazeli@gmail.com

Method of "Revealed Theology" from the Viewpoint of Sayed ibn Tavos

Mehdi Karimi*
Reza Berenjkar**

Abstract

The present paper is concerned with the relationship between theology and tradition (Hadith) in "revealed theology". The methodology of theology in general and revealed theology in particular is a recent issue which has received scant attention. The importance of methodological studies can only be understood when its most important outcome, that is, the exploration of "theological inference and its principles" is well realized. For Sayed ibn Tavos, tradition is the most important source for the study of religion. As a characteristic thinker, he investigates the theological issues based on traditional sources and uses some elicitation and anecdotal methods such as: emphasis on the verbal principles, validation of content and not narrators, combined understanding of Quran and Hadith, deep and strong insight of Hadith, paraphrase of definite contradictions of religion and the like. The present paper presents the two key elements of revealed theology, that is, the method of invoking theological Hadith and understanding of it in the thought of Sayed ibn Tavos and then refers to some of the samples of applied revealed evidence in theology.

Key Terms: *Sayed ibn Tavos, traditional Islamic theology, inductive method, belief tradition.*

* Almostafa (P.B.U.H) International University karimi.m2 @ gmail.com

** University of Tehran

Fundamental Distinctions between Imamiyyah Shi'a and Recent Eschatological Views

Seyedeh Mona Alavi Moeeni*
Mahnaz Amirkhani**

Abstract

Nowadays the world proceeds apace toward the future, and this makes any thinker ponder over the end of the world. The outcome has been the formation of different eschatological views among which some have been proposed by contemporary western thinkers. Of course, some ideas about the end of the world held by theistic and nontheistic religions have a long history. The present study is aimed at conducting a comparative study of the origins of these views. To this end, it first states the major views of contemporary western thinkers including McLuhan (GlobalVillage), Huntington (The Clash of Civilization), Toffler (The Third Wave) and Fukuyama (The End of History). Among the religions, the focus of the discussion will be on Islam specifically the eschatological views of Imamiyyah Shi'a. The results of the comparative study show that the views of contemporary western thinkers stands on humanism, liberalism, secularism, and promiscuity; while, the views of Imamiyyah Shi'a are monotheistic and theocentric.

Key Terms: *eschatology, global village, clash of civilization, third wave, end of history, Imamiyyah Shi'a.*

* Azahra University

monaalavimoeini@gmail.com

** Azahra University

Assessing the Solutions Provided by Islamic Scholars in Reaction to Conflicting Moral Imperatives

Enolah Khademi*

Ali Heydari**

Kobra Abasikia***

Abstract

The problem of relative or absolute moral consequences is one of the most important issues in moral philosophy. The adoption of one or the other has important consequences for the formation of a moral system. One of the issues that underlies the illusion of moral relativism is the problem of inconsistent assignments. As for the fact that moral assignments are related to human practice, and human behavior in social situations is very complex, it is likely that conflict arise in practice. Accepting the absolute nature of moral propositions, the present study tries to examine some of the most common ways of looking at conflict resolution from the point of view of Islamic scholars. The proposed solution is that a distinction should be made between the field of moral philosophy with a methodology and an agenda of issues and the sociology of ethics as a different field of study with a different methodology. The question of whether moral issues are absolute or relative is related to the realm of moral philosophy while the issue of conflict of assignments is related to the field of sociology of ethics. Therefore, we should not infer relativity of ethics from a reliance on conflict of assignments. But for conflict resolution we can rely on survey results and implications of moral action by reference to practice. The important point is that to be successful in resolving ethical conflicts a school of ethics should put emphasis on both

obligation and outcome or duty and end. The philosophy of ethics with an Islamic approach has the capacity to deal with this issue.

Key Terms: *morals ,relativism, absolutism, conflict of assignments.*

* Shahid Rajaii Teacher Training University e_khademi@ymail.com

** Shahid Rajaii Teacher Training University heydarisibron@gmail.com

*** Shahid Rajaii Teacher Training University kobraabasi@gmail.com

Survey and Critique of the Silence Approach to Text

Valiolah Nasiri*
Rahim Dehghan Simkani**
Ghasem Pourhassan***

Abstract

"Silence of text" is the basis for the theory of "contraction and expansion of Shariah" and this idea is based on the assumption of "being an absolute consumer of religious knowledge". Soroush, like Gadamer and Derrida, adopts an audience-centered approach in answering the question of: Where does the meaning of the text come from? His answer is that the meaning of the text resides in the understanding that emerges from the audience's interpretation of the text individually or through question and answer. This idea has a number of consequences including relativism, violation of order in sending messengers and the revelation of the holy book, and the negation of the possibility of achieving wisdom. The present paper aims at delineating the origins of the idea of "silence of text" taking a hermeneutical perspective.

Key Terms: *text, meaning, being silent, relativism, hermeneutics.*

* Qom University of Religions and Sects

vh.nasiri@yahoo.com

** Jamatolmostafa Research Institute

*** Allamah Tabatabai University